

Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union

Dr. Andreas Wild, Vice-président de la Fondation Lapedatu

Paris, le 8 octobre 2016

LA MAISON ■■■■■
Seule la vérité vous rendra libres
■■■■■ **ROUMAINE**

Contenu

1. Le contexte
2. Les origines, le progrès
3. Avant la Grande Union
4. Travailler pour édifier un État
5. Dans les tourbillons de l'histoire
6. Récupération

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

1. Le contexte

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

L' État

- Max Weber: l'État apparaît comme une institution qui, sur un territoire donné, dispose du monopole de la violence physique légitime. Cela signifie que les individus reconnaissent l'autorité de l'État en acceptant de lui obéir : cette autorité est fondée sur la tradition, le charisme du dirigeant ou, dans les sociétés modernes, sur la rationalité mise en œuvre par la légalité et la bureaucratie.
- Sur le plan juridique, le critère principal de l'État est celui de l'exercice de la souveraineté
- Les institutions étatiques se caractérisent avant tout par l'exercice de fonctions dites régaliennes : à l'intérieur, ces fonctions concernent l'édiction des normes (législation, réglementation) et la sanction de ceux qui les méconnaissent (justice, police) ; à l'extérieur, elles concernent la diplomatie et la force armée. L'exercice de ces fonctions suppose des ressources propres, qui sont prélevées sur la collectivité nationale par le biais de l'impôt.

<http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/institutions/approfondissements/qu-est-ce-que-etat>.

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Le moderne

- Dans le langage technique des historiens, les « Temps Modernes » (1492-1789) sont suivis par le « monde contemporain »
- Pour les philosophes, la modernité est un « esprit »: un ensemble organique de principes qui agissent dans le temps (libre examen, individualisme, immanence) qui emporte la civilisation (occidentale) tout entière – mouvement matériel, religieux, philosophique, anthropologique... Ce qui hier était moderne apparaîtra demain comme devant être brûlé...
 - le critère pour savoir si quelque chose est « moderne » n'est pas sa date d'apparition dans l'existence, mais sa conformité aux principes actifs de la modernité

Guillaud Frédéric, « La modernité : crise d'adolescence de l'humanité ? », *Le Philosophoire* 2/2005 (n° 25) , p. 77-88 ; URL : www.cairn.info/revue-le-philosophoire-2005-2-page-77.htm.; DOI : [10.3917/phoir.025.0077](https://doi.org/10.3917/phoir.025.0077).

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

2. Les origines, le progrès

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Les origines: Glâmboaca, dép. Sibiu

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La maison natale: Cernatu Săcele, dép. Braşov

14 septembre 1876

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

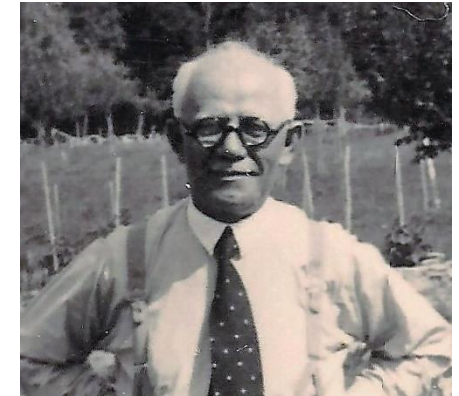
Frères indiscernable

1906-1907

1928-1929

1938-1938

Alexandru

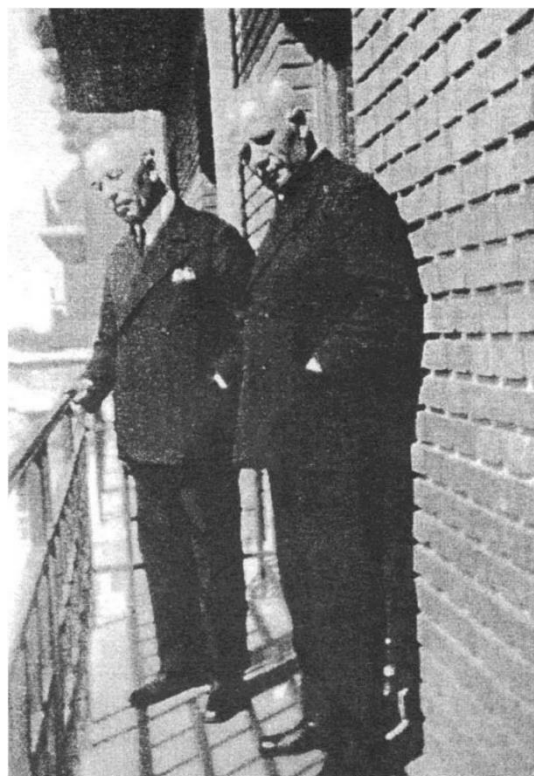

Ion

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Les seuls image où ils sont ensemble

1931

1938, Sâmbăta de Sus

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Le progrès

- Alexandre

- Député, Sénateur, président du Sénat
- Ministre des cultes et des arts
- Membre de l'Académie Roumaine, son président, son secrétaire perpétuel
- Directeur de la Commission des monuments historiques
- Missions officielles internationales
- Membre de nombreuses sociétés d'histoire, numismatique etc.
- Décorations roumaine et étrangères...

- Ion

- Député, Sénateur
- Ministre des finances
- Gouverneur de la banque de Roumanie
- Membre dans les conseils d'administrations des entreprises stratégiques (gaz naturel, sidérurgie...)
- Missions officielles internationales
- Membre dans des sociétés de tourisme des roumaines, des hongrois et des saxons
- Décorations roumaine et étrangères

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Les demeures

Alexandru, Cluj-Napoca

Ion, Sibiu

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

3. Avant la Grande Union

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Alexandre: à Bucarest

Préservation du patrimoine

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Ion: à Sibiu

Le control externe des banques, assurances

1907: “Solidaritatea”, dont il
est secretaire

1911: Banque Générale
d'Assurance

Prima Ardeleana,
Le Conseil d'Administration

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Dans la Grande Guerre

- Alexandru:
 - accompagne le trésor de la Roumanie à Moscou
 - fonde le comité des réfugiés roumains de l'Autriche-Hongrie
- Ion
 - Reste le dernier gérant de la banque Albina à Sibiu
 - Est évacué à Budapest

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Participants actifs à la Grande Union

- Ion:
 - délégué à la Grande Assemblée Nationale, Alba Iulia, 1 décembre 2018
 - élu membre du le Grand Conseil National Roumain
 - nommé Secrétaire General du Secteur des Finance dans le Conseil Dirigeant de la Transylvanie, du Banat et des contes roumaines de la Hongrie
- Alexandre
 - Président du comité des réfugiés roumains de l'Autriche-Hongrie
 - Travaille avec la minorité allemande pour préparer l'assemblée de Mediaș

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

4. Travailler pour édifier un État

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La loi des cultes: 5 ans de débats

BISERICA NOASTRA

și

CULTELE MINORITARE

La Constitution de 1923:

Art. 22. — Libertatea conștiinței este absolută.
Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu aduce atingere ordinei publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale Statului.

Biserica creștină ortodoxă și cea greco-catolică sunt biserici românești.

Biserica ortodoxă română fiind religia marei majorități a Românilor este biserică dominantă în Statul român; iar cea greco-catolică are întâietatea față de celelalte culte.

MAREA DISCUȚIE PARLAMENTARĂ

IN JURUL LEGEI CULTELOR

CU O INTRODUCERE

DE

N. RUSSU ARDELEANU

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Exposition des motifs: un mosaïque qui se doit d'être structure

- 21. Pe lângă biserica ortodoxă, a cărei organizare este stabilită prin lege specială, în statul român, mai există următoarele culte:
 - a) Cultul român greco-catolic (unit.);
 - b) Cultul catolic (de ritm latin, grec-rutean și armean);
 - c) Cultul reformat (calvin);
 - d) Cultul evanghelic-luteran;
 - e) Cultul unitarian;
 - f) Cultul armeano-gregorian;
 - g) Cultul mozaic (cu diferitele sale rituri);
 - h) Cultul mahomedan.

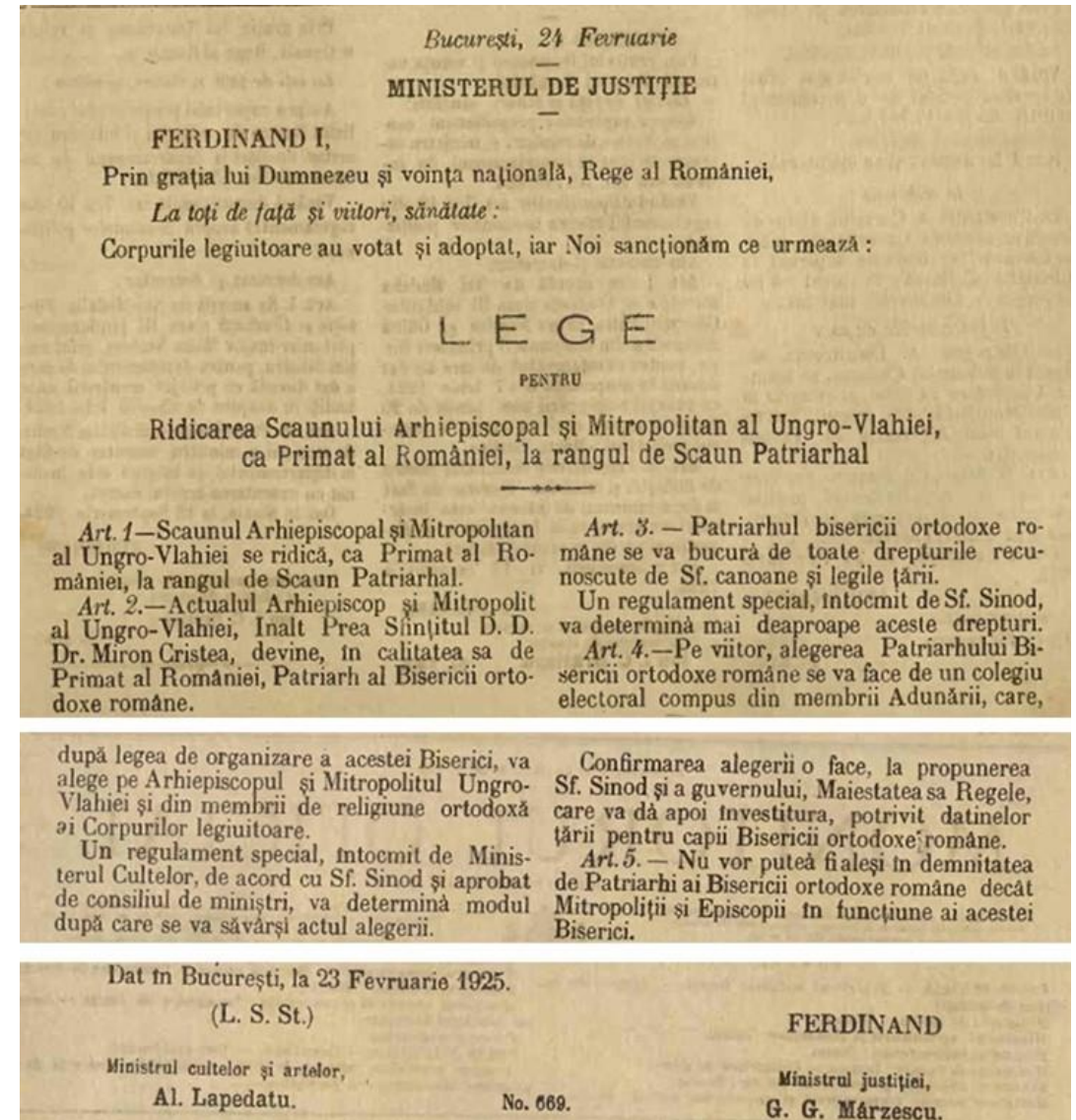
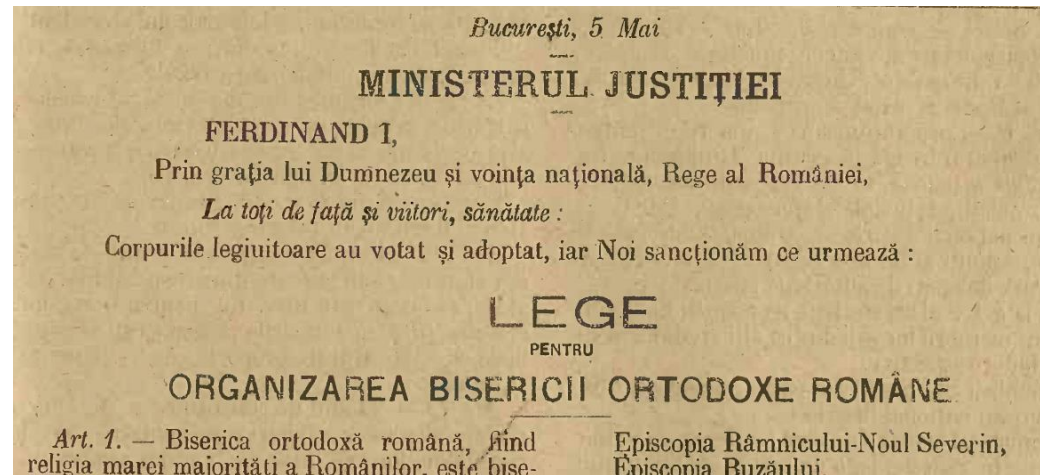
53. Cultul Baptist rămâne recunoscut în teritoriile transcarpatine fiind recunoscut în Ungaria în 1905. Pentru a fi recunoscut în restul țării, trebuie să se conforme cu Legea cultelor.

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La Patriarchie, l'orthodoxie

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La loi des cultes

- 1. Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu atinge ordinea publică, bunele moravuri și legile sale de organizare.
- ...
- 4. Constituirea de organizațiuni politice pe bază confesională și tratarea chestiunilor de politică militantă în sânul corporațiunilor și instituțiilor bisericești sunt interzise.

Alexandru Lapedatu, Expunere de motive:

*“Într-un stat ca al nostru, cu tradiție și caracter **laic**...(D. Prim ministru Vintilă Brătianu are o ideologie pe care o repetă foarte des: România este un stat laic. Această ideologie vine din Franța...” Elemer Gyarfas, reprezentantul minorităților)*

*„conducătorii Statului Român **modern** ... nu s-au călăuzit niciodată în actele lor de guvernare de preocupări de ordin confesional. Și tot așa, partidele politice au exclus din programul lor tendințe clericale.”*

L'État affirme sa souveraineté, s'arroge le droit de contrôle, exerce le monopole sur les actes civils, accorde personnalité juridique, protège les propriétés...etc.

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

L'Etat conserve le pouvoir de decision

- 20. Actele stării civile sunt de atribuția legii civile. Întocmirea acestor acte va trebui să preceadă totdeauna binecuvântarea religioasă.
- 25. Statul are asupra tuturor cultelor dreptul de supraveghere și control, care se va exercita prin Ministerul Cultelor.

Alte principii: suveranitate; personalitate juridică; protecția averilor, școli etc.

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Le Métropolite Visarion Puiu et Alexandru Lapedatu

10 novembre 1935, Cernăuți

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Stabilisation de la monnaie, premier traité avec l'Allemagne

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La stabilisation, la Banque des règlements

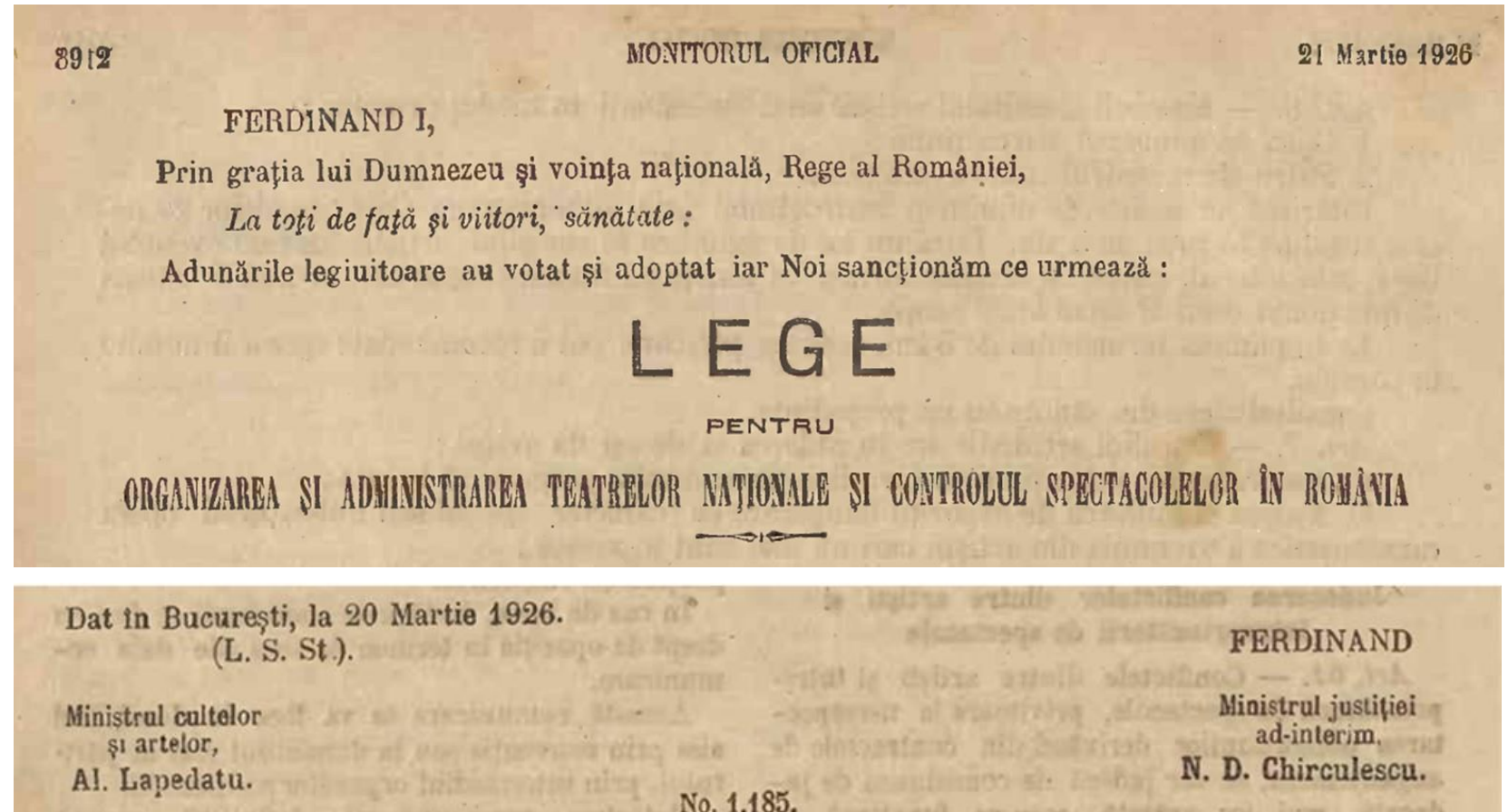
Ankara, Conference des Banques

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Loi pour l'organisation des théâtres nationaux et le contrôle des spectacles en Roumanie

- Les théâtres nationaux jouent exclusivement en roumain
- Ils sont obligés de présenter des pièces originales admises par le comité de lecture
- La proportion des pièces originales doit être égale à celle des pièces étrangères

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Les Gouvernements prêtent serment

Ion, 30 mars 1926

Alexandru, 22 juin 1927

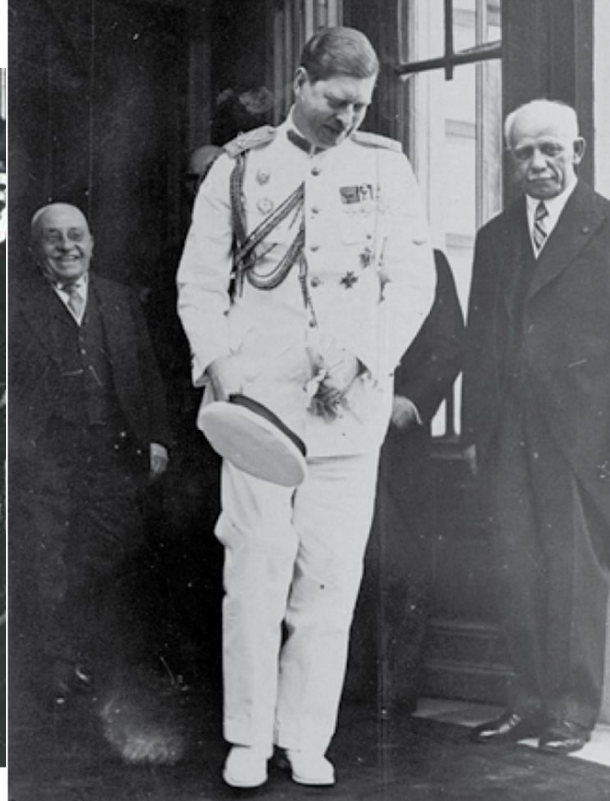

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Actes d'État, institutions culturelles, associations

1924, la Regence prête serment

1933, le roi Carol II visite le
musée Antipa

1926, Sovata: Reunion des Femmes Orthodoxes
Veturia Lapedatu en presence de la Reine Marie

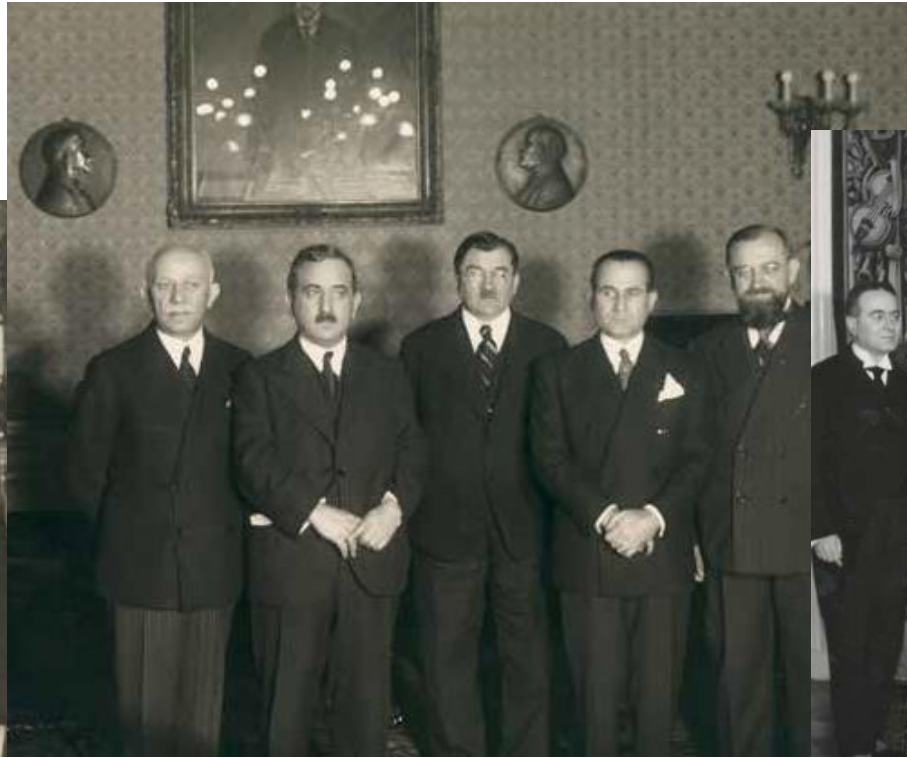
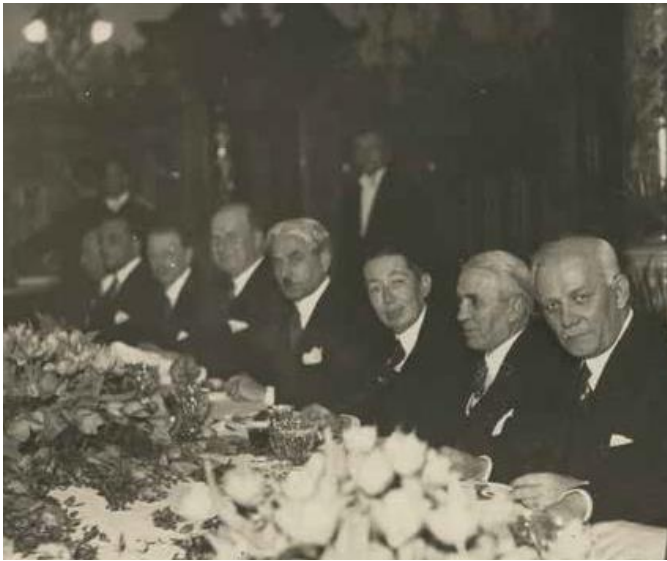

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Diplomatie bancaire

- 1936-38 La petite Entente; Conférence des banques d'émission

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

5. Dans les tourbillons de l'histoire

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Le mouvement fasciste

Ion Lapedatu: ...începuse să se înfiripeze în Italia mișcarea fascistă. Cămășile negre începuseră să apară pe străzile Romei și partizanii lui Mussolini se agitau din ce în ce mai mult. Odată, pe când eram acolo, sa zvonit că vine conducătorul lor, Mussolini, la Roma. Pe atunci era mai puțin cunoscut. Unii din partizanii lui au plecat la gară să-l întâmpine și să-l aducă cu alai în oraș. Demonstrația aranjată atunci a fost de tot ridicolă. Abia erau vreo 2300 de oameni care însoțeau pe Mussolini și care, în felul cum se prezentau, îmi aminteau demonstrațiile cari se făceau la București în Dealul Mitropoliei până la Capșa pentru dr. N. Lupu, de câte ori ținea vreun discurs violent.

Conferința Statelor Succesore ale fostei monarhii habsburgice, Roma, 1922

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Le fascisme

JURNALE ALE CONSILIULUI DE MINISTRI PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINISTRI

...

În virtutea art. 107, ultim aliniat din Constituție și a art. 2 al legii din 23 Decembrie 1925, hotărăște:

Art. I. Gruparea „Arhanghelul Mihail”, astăzi „Garda de Fier”, este și rămâne dizolvată.

Art. II. Localurile de întrunire ale membrilor acestei grupări vor fi închise, iar arhivele și orice corespondență vor fi ridicate de autoritățile respective, ori unde s’ar găsi.

Art. III. Sunt interzise:

a) Întrebuințarea de semne distinctive, purtarea de uniforme, steaguri și ori și ce alte simboluri, sau forme exterioare prin care s’ar căuta să se exteriorizeze participarea persoanelor la activitatea zisei grupări;

b) Ținerea ori căror adunări, inclusiv adunările limitate, formarea de cortegii, precum și ori și ce acțiuni politice, sau de propagandă, individuală sau în grup, publică sau clandestină a membrilor acestei grupări sau a altor persoane care ar urmări scopurile grupării dizolvate;

c) Adunarea de fonduri sau a ori căror alte mijloace materiale pentru continuarea sau repetarea activității acestei grupări.

Art. IV. Toate listele de candidaturi depuse pe baza legii electorale în vedere a alegerilor legislative, care încep la 20 Decembrie 1933, în numele și cu semnul grupării „Garda de Fier”, sunt nule și neavenite.

Imprimarea acestor liste pe buletinele de vot este oprită.

D-nii miniștri de interne și de justiție, sunt însărcinați cu aducerea la îndeplinire a acestui jurnal.

I. G. Duca, Dr. C. Angelescu, V. Antonescu, N. Titulescu, I. Inculeț, I. Nistor, Al. Lapedatu, C. D. Dimitriu, General adjutant Paul Angelescu, Gh. Tătărescu, R. Franasovici, Gh. Cipăianu, General de divizie N. Uică.

Nr. 1.456.

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

La deuxième guerre mondiale

- Assistant impuissant aux démantèlement partiel de l'œuvre de leur vie:
 - L'ultimatum soviétique
 - Le deuxième arbitrage de Vienne
- Bref espoir après le retournement du 23 août 1944
 - Le Roumanie est reconstituée en partie (Transylvanie et Banat, mais pas Bessarabie et Bucovine)
- Prise de pouvoir Communiste
 - Purges, spoliation
 - Emprisonnement

[illegible]

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Une fin dans le désespoir...

Scumpa mea Pica,

Iată, acum, la sfârșitul vieții, pot constata că munca mea de aproape 50 de ani, în viața publică din Ardeal și România întregită sa nimic.

Căci ce sa ales de instituțiunile pe care leam servit în acest lung șir de ani? Ce sa ales de „Albina”? „Albina” sa desființat. Ce sa ales de „Prima Ardeleană”? Sa desființat și ea. Ce sa ales de „Solidaritatea”? Ia căzut în desuetudine, nemaiaivând nici o bancă activă ca membru. Ce sa ales de „Fundațiunea Ziariștilor”? Nu se mai știe nimic de ea. Ce privește munca mea ca director al „Ardelenei” din Orăștie? ...azi nu se mai știe nimic de ea.

În sfârșit, Așezămîntul „Veturia I. Lapedatu”...de la Sibiu și acesta sa dărâmat.

Din agoniseala vieții mele, păstrasem și pentru tine atîta cît ți-ar fi fost suficient pentru o existență modestă și sobră. Dar și acest patrimoniu sa pierdut aproape cu desăvârșire. Nu-ți mai pot lăsa nimic pentru zilele grele ce te așteaptă. Îmi pare foarte rău că soarta a fost atît de crudă cu tine și cu mine.

Îți las ca amintire, notele care urmează, pe care cetindu-le, vei găsi orișicînd amintirea unei vieți zădărnice. Păstrează-le cît vei putea și pentru tine și pentru urmașii tăi.

28 noiembrie 1949

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

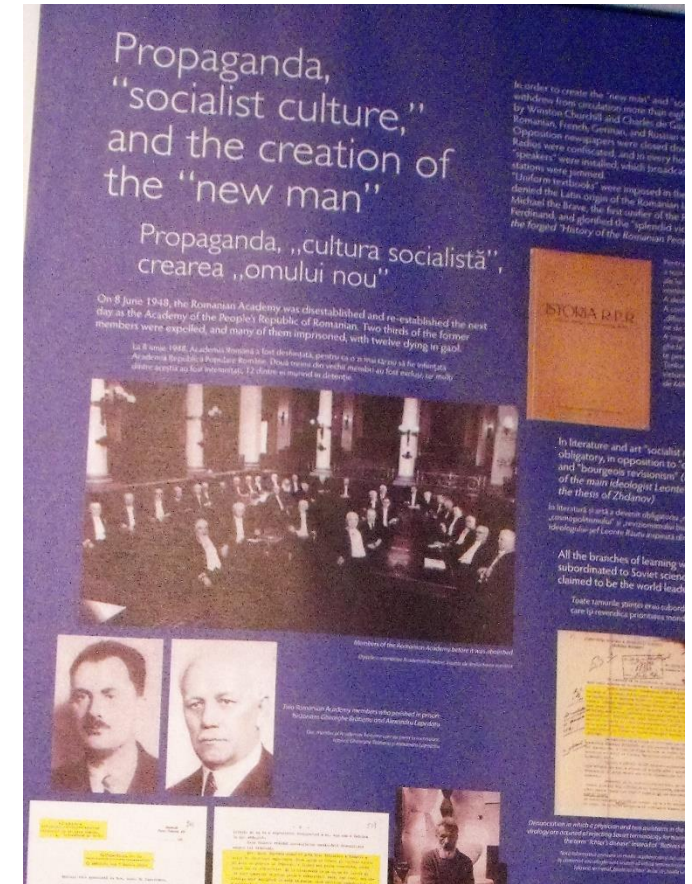
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Une fin dans la tragedie...

Memorialul Victimelor
Comunismului si ale Rezistentei,
Fundatia Academia Civica, Sighet

... Singura relatare precisă a venit din partea familiei fratelui geamăn al tatălui meu – Ion Lapedatu – care, suferind fiind, aproape infirm, nu fusese ridicat și a cărui fiică ne-a spus că în dimineața următoare ridicării, femeia de serviciu a tatălui meu venise, timorată, la dâșii să aducă o carte ce se afla deschisă pe biroul tatălui meu, noaptea, când niște domni veniseră și l-au dus pe «domnul Ministru» care, înainte de a ieși pe ușă, i-a spus: «Lino, mâine dimineață să duci cartea asta la domnul Ion că este a dâșilor». Spusese acestea, desigur ca astfel familia să afle despre cele întâmplate.

Prof. Ioan Opris, relatând povestire lui Mica Macavei, fiica lui Alexanru Lapedatu, despre arestarea lui în „noaptea demnitarilor”, 5/6 mai 1950

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

6. Récupération (hommage au Prof. Ioan Opriș)

Celui qui ne connaît pas l'histoire
est condamné à la revivre.

Karl Marx

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Sesiunea comemorativă de comunicări consacrată
împlinirii a 140 de ani de la nașterea fraților gemeni

ALEXANDRU LAPEDATU

Membru titular al Academiei Române

și

ION LAPEDATU

Membru de onoare al Academiei Române

12 septembre 2016

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “

La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Evocarea
ALEXANDRU ȘI ION LAPEDATU
la împlinirea a 140 de ani de la
nașterea fraților gemeni
14 septembre 2016

MEMORIALUL VICTIMELOR COMUNISMULUI ȘI AL REZISTENȚEI

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

MUZEUL CIVILIZATIEI URBAINE A BRASOVULUI

Vernisaj:
30 septembre 2016

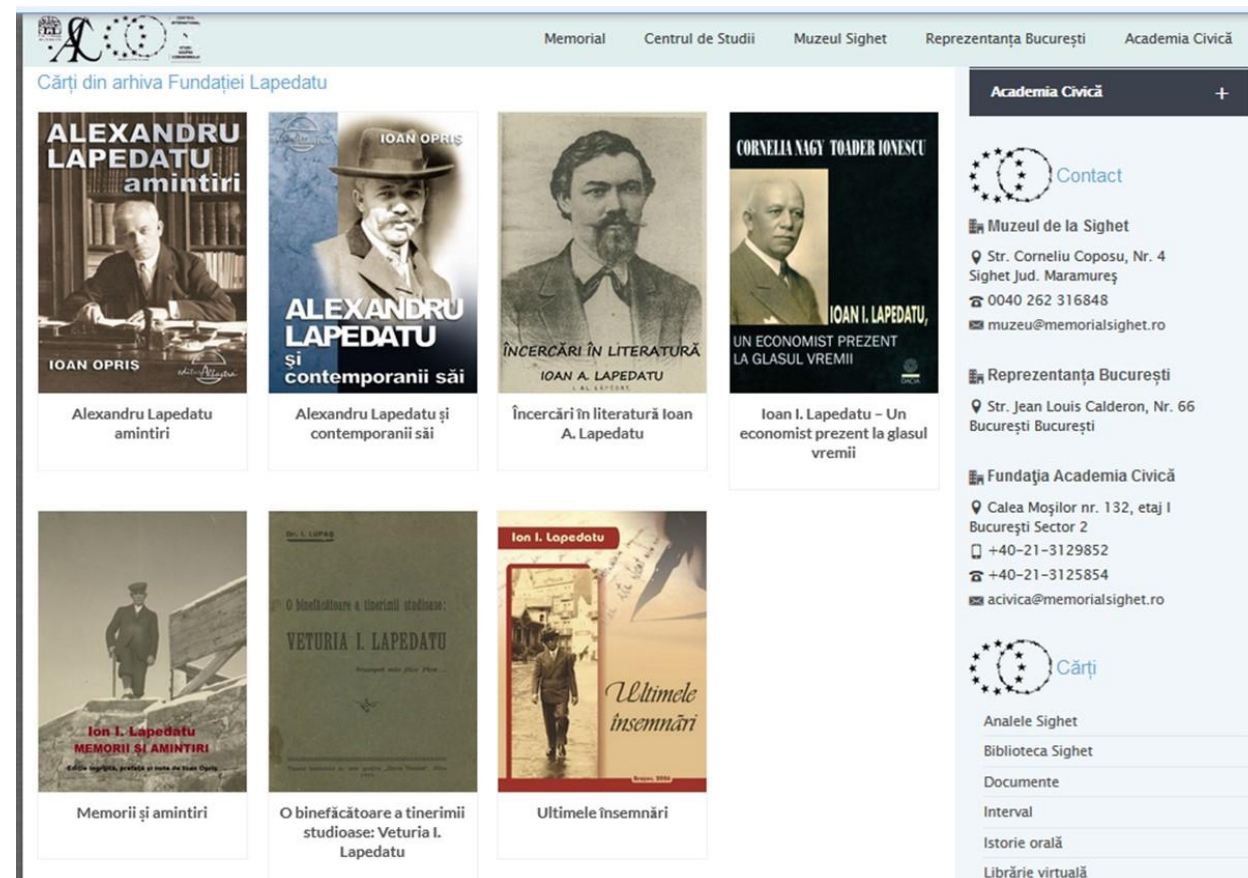

A.Wild: "Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union "
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

Investir dans l'avenir

• Bibliothèqu virtuelle:

- 2016: Bourses d'études „Lapedatu” (Collège National „Andrei Șaguna”, Brașov)
- 2013-2016: Bourses d'études „Lapedatu” (Collège National „Sfântul Sava”, București)
- 2015-2016: Bourses d'études „Lapedatu” (Maison „Saint Joseph”, Odorheiu Secuiesc)
- 2014: Donation „Johanna et Andreas Wild” (Maison „Saint Joseph”, Odorheiu Secuiesc)
- 2009: Établissement Lapedatu (Cluj-Napoca)
- 2007: Donation „Veturia Lapedatu” (Collège National „Andrei Șaguna”, Brașov)

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016

A.Wild: “Les frères Lapedatu, artisans de la Roumanie moderne dans la génération de la Grande Union “
La Maison Roumaine, Paris, 8 oct. 2016